

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „HUMANITAARAINED MITMEKEELSES KOOLIS”

Karina Georgitsa
ENEFIT ENERGIATOOTMINE AS
TÖÖTAJATE SUHTUMINE EESTI KEELE ÕPPESSE VENEKELSES
KESKKONNAS

Bakalaureusetöö

Juhendaja Merju Lomp

NARVA 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....
Töö autori allkiri ja kuupäev

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Karina Georgitsa,

(sünnikuupäev: 15.09.1994)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Enefit Energiatootmine AS töötajate suhtumine eesti keele õppesse venekeelses keskkonnas“, mille juhendaja on Merju Lomp;
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, **23.05.2018**

SISUKORD

LÜHENDID	5
SISSEJUHATUS	6
1.KEELEKESKKOND	8
1.1 Keelekeskkonna mõiste	8
1.2 Maailma keelekeskkonnad.....	9
1.3 Eesti keelekeskkonnad.....	11
2.KEELE ÕPPEMEETODID	13
2.1 Võõrkeele mõiste	13
2.2 Võõrkeele õppimine.....	13
2.3 Võõrkeele õppemeetodid	14
2.3 Teise keele õppimist mõjutavad tegurid	16
3.EMPIIRILINE ANALÜÜS	18
3.1 Valim	18
3.2 Uurimistöö metoodika ja kirjeldus	19
3.3 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	19
3.4 Küsitluse analüüs	20
KOKKUVÕTE	35
SUMMARY	37
KIRJANDUS	39
KASUTATUD ALLIKAD	40
LISA	41

LÜHENDID

ENET – Enefit Energiatootmine AS

EE – Eesti Energia AS

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöö “Enefit Energiatootmine AS töötajate suhtumine eesti keele õppesse venekeelses keskkonnas” eesmärk on välja selgitada EE kontserni tütarettevõtte ENET töötajate arvamust riigikeele õppesse ja keele rakendamist töösse ja tööalastes tegevustesse. Uuringu raames on välja selgitatud probleemid ja raskused, millega puutuvad eesti keele õppimisel kokku töötajad, kelle emakeeleks on vene keel või muu võõrkeel. Probleemiga puutus autor kokku arendustegevuste tugiteenuse osutamisel ENET-i töötajatele, millest selgus, et enamus spetsialiste, juhte ja lihttöölisi ei valda riigikeelt. Seoses sellega, et 75% EE kontserni töajõust asub Ida-Virumaal, sh. Narvas, Auveres, Jõhvis ja Kohtla-Järvel, on võti edukaks koostööks nii kolleegide kui ka välispartneritega riigikeelest arusaamine ja eneseväljendusoskus, mis mõjub hästi nii tehtava töö kiirusele kui ka töötulemustele. Teema aktuaalsus põhineb EE poolt sätestatud tööga seotud keeleõppe korral ja riigikeele arendamise põhimõtetel, kus kirjeldatakse töötaja kindla valdkonna pädevusi ning riigikeele teadmise puudumisel, pakub ettevõtte ka tasuta keelekursuseid eesti keele parendamiseks.

Bakalaureusetöö käigus selgitatakse välja, mis on peamised probleemid, millega puutuvad töötajad kokku eesti keele õppimisel ning nende positiivne või negatiivne suhtumine eesti keele õppesse, keelekandjatesse ja riiki. Samuti ka käsitletakse tööga seotud teadmiste kasutamise oskusest ning teadmiste ja kogemuste jagamise võimalust kolleegidega keelebarjääri vabalt.

Probleem seisneb töötajate riigikeele oskuses ja eneseväljendamises, mis on otse seotud ettevõtte edukuse ja töövõimega, nimetatud juhul ka elektri ja õlitootmisega seotud kommunikatsiooniga nii partner ettevõtete kui ka kontserni tütarettevõtete kolleegidega, kuna ka kõige väiksemad protsessid on seotud sujuva ja katkemata koostööga erinevate valdkondade spetsialistide ja juhtidega. Infovahetus ja üldjuhul kommunikatsiooniküsimused on suurtes ettevõtetes üks peamisi probleeme ning Ida-Virumaal asetseva ENET-i töötajate riigikeeleoskus võib keelebarjääri tõttu tähtsat infolevikut aeglustada või avaldada negatiivset mõju.

Uurimistöö ülesanneteks on viia läbi anonüümne ja vabatahtlik venekeelne elektrooniline küsitlus, teha saadud andmete alusel analüüs ja kokkuvõtte. Koondatud informatsiooni põhjal jõutakse järelduseni.

Uurimistöö sisaldab endas eelnevalt tehtud ettevõttesisest statistikat ja tagasisidet ENET-i töötajatelt. Olemasolevate tulemuste abil selgitatakse välja, kui pühendunud on ENET-i töötajad, mis on nende peamine motivatsioon riigikeele õppimiseks ja arendamiseks ning kuidas võib toetada tööandja või riik keeleõpet venekeelses keskkonnas Ida-Virumaal.

1.KEELEKESKKOND

Venekeelse töötaja eesti keele omandamist mõjutab kõige enam pühendumus töösse, suhtumine nii eesti kultuuri kui ka keelekandjatesse, töö nõudmised ja samuti ka keelekeskkond. Kui iseseisev keele õppimine ei ole jõukohane, saab keeleõppija leida tuge nii keelekursustel kui ka individuaalõppes asjatundlikult eesti keelt kõnelevalt õpetajalt. Lisaks õpetaja kompetentsusele vajab inimene ka lähedaste, kolleegide ja tööandja toetust ja keeleõpet soodustavaid mõjureid. Nendeks teguriteks on keelekeskkonnad, mis mõjutab töötaja keelelist arengut ja sõnavara küllust.

1.1Keelekeskkonna mõiste

Keelekeskkonda võib käsitleda kui keele arengut soodustavat reaalselt keskkonda, milles õpitakse teist keelt. (Rannut 2005) Keelekeskkond võib olla kindlal territooriumil kasutatavat keelt või keelestiili. See võib olla nii linn, maakond, riik, töökoht kuid ka teisest küljest suurem keelekõnelejate grupp, mis keeleliselt ühendab kindlat inimrühma (nt perekond, sõbrad, teenindajad, ametnikud) (Rannut 2005: 20) . Keelekeskkond võib ühendada inimesi nii territooriumi kui ka kindla eesmärgi põhised (nt tööülesannete täitmine). Sellisel juhul jaguneb inimeste suhtlusvõrgustik kaheks tasandiks.

Mikrotasandi puhul on tegemist kitsama suhtlusvõrgustikuga, kus keskkonnaks on lähim ümbrus (kodu, klass, naabrid).

Makrotasandi puhul on tegemist laiemaga suhtlusvõrgustikuga, mis hõlmab meediat (nt ajalehed, televisioon, filmid jmt)

Keeleõppija saab nii mikro kui ka makrotasandi vaheldusel omandada keeleteadmisi ja kogemusi sihtkeelest ja sihtkultuurist, mis annavad võõra keskkonnaga kohaneda. Mõlemal tasandil saab keelekasutus erineda vastavalt isiklikele eelistustele ja kättesaadavusele. Nii keelekasutus kui ka sihtkeele õppimine toimub sotsiaalsetes kontekstides, mis erinevad üksteisest ulatuse, suhtumise ja eesmärkida poolest. (Rannut 2005: 21)

Sotsiaalsed kontekstid jagunevad neljaks tasandiks:

Ühiskond ja kogukond. Ühiskonna ja inimese emakeelse kogukonna keelelised suhted, mis on tingitud keele ja võimu suhetest ühiskonnas. Tegemist võib olla nii rahvusriigiga kui ka multikultuurse ühiskonnaga.

Perekond. Lapse perekonnas või lähimas suhtlusringkonnas kasutusele võetud keel, keelekasutus ja keelelised hoiakud. Perekonnas kasutusele võetud keel võib erineda keelest, millega inimene koolis või tööl kokku puutub. Perekonnad võivad olla ka kakskeelsed või kakskultuurilised.

Kool ja klass. Kolmandaks keeletasandiks on keelekasutus koolis, mis väljendab keele ja võimu suhteid ühiskonnas kuid ka lapsevanemate suhtumist sihtkeelde.

Meediakeel. Keelekeskkond, milleks on meediakirjandus, raadio, televisioon ja kõikvõimalik interneti teabe. Siin on keelelised eelistused määratletud keelekeskkonnas kasutatavate keelte staatusega (Rannut 2005: 21)

Vastavalt 1995:43-45 Bakerile ei ole keelekeskkond staatiline tingimuste kogum, vaid võib mitmete tegurite mõjul muutuda, need võivad olla nii poliitilised, sotsiaalsed, demograafilised kui ka kultuurilised mõjurid.

1.2 Maailma keelekeskkonnad

Mitmekeelsetes riikides (sh Eesti) esineb eri päritoluga inimrühmi, mis teeb riigist multikultuurilise maa, kus esineb etniliste rühmade, religioonide, kultuuride ja keelte paljusus. Need rühmad erinevad oma suuruse ja tausta poolest, erineb ka nende rühmade migratsiooniajaludu. (Pajupuu 2000:47, viidatud Küün 2006: 119-120 järgi)

Multikultuurilises keskkonnas esineb mitmekeelsust ehk multilingualismi, ning teadlased eristavad individuaalset ja ühiskonna mitmekeelsust. Tänapäeval kasutatakse mõistet - mitmekeelsus, kuid siiski on keeletaduses kasutusel termin- kakskeelsus, mida kasutatakse enam kui kahe keele oskuse kirjeldamiseks. Ühiskondlikuks kakskeelsuseks võib nimetada kahe keele pideva kokkupuute vajaduse tulemust, küll aga individuaalse ehk isikupõhine kakskeelsus on kindla kõneleja isiklik vajadus nendes keeltes suhelda (Zabrodskaia 2005: 150). Tõnu Tender on aga oma doktoritöös olnud teist meelt väites, et mitmekeelseks ei saa kutsuda inimest, kes kasutab õpituid võõrkeeli vaid vastavasse keskkonda sattudes ja mitte kasutades keeli enda keelekeskkonnas (Tender 2010: 25). Renate Pajusalu aga mainis kakskeelsuse kahte eksitavat äärmust- vähemalt ühe sõna teadmine enamas kui ühes keeles, kuid ka kahe keele võrdset kasutamisevõimet, mida võib nimetada kakskeelsuseks ehk bilingvismiks. (Renate Pajusalu: 2012) Küll aga ollakse seisukohal, et kakskeelseks peetakse inimest, kes suudab vabalt suhelda kahes keeles.

Keskkondliku kakskeelsust põhjustab immigratsioon, kolonialism, keelesaared, riigipiiri lähedus, segarahvastik ja rahvusvaheliste keelte aktiivne levik. Tulenevalt sellest eristatakse (Rannut jt 2003: 146-147) mitut ühiskonnamudelit:

1. Kakskeelseks ühiskonnaks, mis koosneb enamusest kahte keelt kõnelevatest inimestest;
2. Kakskeelne ühiskond, kus vaid osa elanikest valdavad kahte keelt;
3. Kakskeelne ehk mitmekeelne ühiskond, milles kõik elanikud on vähemalt kakskeelsed;

Eestis vene elanikkonna integreerimisel võeti aluseks Kanada edukas keelekümbelprogrammi (French immersion programm), mille eesmärgiks oli õpetada inglise keelt emakeelena kõnelevatele inimestele prantsuse keelt. Sarnaselt ka Eesti vene elanikkonnale, ei olnud Kanadas tegemist immigrantidega on keeleõppemotivatsioon pigem instrumentaalne. Küll aga ei saa Eesti keelekeskkonda võrrelda täielikult Kanada keelekeskkonnaga, kuna Eesti riigikeeleks on ainult eesti keel, mida oskamata on ole võimalik ühiskonda integreeruda. (Rannut 2005: 39) Vastavalt Kanadas 70-ndatel läbiviidud statistikale, võib jaotada Kanada elanikkonna kolme rühma – anglofooniid (inglise keelt kõnelev inimrühm), frankofooniid (prantsuse keele kõnelajd), allofooniid (teise kultuurilise taustaga ja emakeelena teist keelt kõnelevad inimesed) (Bourhis 1984: 228, viidatud Kün 2005: 38).

Kanadas prantsuse keele leviku põhjal võib välja tuua erinevaid keelekeskkonna mudeleid. (Rannut 2005: 37)

Quebec keelekeskkond on ükskeelne prantsuskeelne piirkond, kus frankofooniidide arv on 80,1% ja inglise keelt emakeelena kõneleb 7,8%.

New Brunswick keelekeskkond on ainus kakskeelne osariik, kus anglofooniidide moodustavad 64,8% elanikkonnast ja frankofooniidide arv ulatub 32,6%-ni.

Ontario keelekeskkond moodustab 70% anglofooniididest, ning frankofooniidide arv moodustab kõigest 4,4% elanikkonnast (462 075).

Kanada ülejäänutes piirkondades on enamus elanikkonnast inglise keelt emakeelena kõnelejaid, mis teeb need ükskeelseks inglisekeelseks keskkonnaks.

1.3 Eesti keelekeskkonnad

Pärast II maailmasõda, suurenes migratsiooni tulemusena venelaste immigratsioon Eestisse kolmekordselt. 1959. aastaks suurenes vene kogukond Eestis 20,1% elanikkonna korda. Rahva- ja eluruumide loenduse andmetel elas Eestis 2011. aastal 192 erirahvuse esindajaid. Nendest 68,7% elanikest on eestlased (889 770), 24,8% venelased (321 198), mis näitab, et üle ¼ rahvastikust on venekeelne elanikkond. Eestis on samuti 1,7% ukrainlased (22 302), küll aga leidub Eestis ka rahvuse esindajaid, kelle osatähtsus jääb alla 1% (Valgevenelased ja Soomlased) ning üle saja rahvuse esindajaga on Eestis kokku 37 rahvusegruppi. (Statistikaamet) Suurem osa venekeelsest elanikkonnast elab Tallinnas (175 621), Narvas (55 632) ja Kohtla-Järvel (31 201), ning teised on hajutatult ülejäänus 13 maakonnas.

Vastavalt Rannuti (2005) järgi esile toodud Eesti ja Taani keelekeskkondade võrdluse käigus on väljatöötatud järgmised keelekeskkonnamudelid:

Eriti madala integratsiooniga piirkond, selles kontekstis suurlinnad, mis mõjutab sotsiolingvistilist keskkonda ja integratiivset motivatsiooni.

Madala integratsiooniga piirkond, motivatsioon on suurem ning integratsiooni tulemused paremad.

Kolmas piirkond jääb, erinevalt eelmistest, põhirahvuse ja muukeelse elanikkonna vahel integratsiooni võimaldavatesse piiridesse, kujundades kõrge integratiivse motivatsiooni, positiivse suhtumise kohalikku keelde ja kultuuri.

Ülle Rannut on oma uurimuses (Rannut 2005: 45) esile toonud Eesti näitel 4 piirkonna erisust.

Suurlinnade linnaosad, kus venekeelsete elanike arv ületab 30%, kipuvad eestlased immigrantide rohketest rajoonidest välja kolima ning seetõttu vähemusse jäänud (nt Lasnamäel on 34,7% eestlasi, ja Maardus 19,9%).

Eesti-vene piiriäärsed alad, kus venekeelsed elanikud on eestlased praktiliselt välja tõrjunud (nt Narvas on eestlasi 4,9%, Sillamäel 4,2% ja Peipsi ääres 8,7%). Seetõttu on ka integratsioonimotivatsioon madal.

Linnad ja asulad, kus venekeelne elanikkond on alla 20% (nt Tartu 16,1% ja Pärnus 15,3%).

Maakonnalinnad, kus immigrandid (venekeelsed elanikud) on integreeritud põhirahvuse hulka, ning moodustavad vaid 1-5% kogukonnast (nt Kuressaare 1,4% ja Tabivere 4,1%).

Esimeses keelekeskkonnas ületab venekeelsete elanike arv 30%, seetõttu ei tunne venekeele kõnelejad enam eesti keele vajadust ja ka ei väärtusta seda keelt, mainis Ülle Rannut enda uurimustöös. On nii eesti kui ka venekeelsed koolid seega ka rohkem võimalusi hariduse saamiseks, kuna lapsed ei ole sunnitud vene kooli puudumise tõttu eesti kooli valima. Küll aga sel juhul on elanikud end vabatahtlikult jaotanud keelerühmadesse ning Tallinna näitel on nii eesti kui ka vene rajoone. See teeb teise keele omandamise kordi keerulisemaks kuna inimesed elavad üksteisest eraldatult ning on endale mugavas keelekeskkonnas.

Ida-Virumaal aga domineerib vene keel ning paljudes piirkondades puudub vajadust riigikeelt õppida. Samuti ka õppeasutused on enamusest venekeelsed.

Kolmandas ja neljandas keskkonnas ligi 70% venekeelsetest Rannuti uuringus küsitletud venekeelsetest lapsevanematest kasutavad eesti keelt igapäevaelus, mis soodustas samuti ka laste keele õppimist.

Sellest võib järeldada, et suur arv teist keelt kõnelejaid kindlas piirkonnas mõjutab eesti keele õppimise motivatsiooni ja sealhulgas ka õppetulemusi. Keele õppimisel mängib ka suurt rolli keele õppijate suhtumine keelekandjatesse ja ka vastupidi. Mida vähem erinevate kultuuride esindajad erandavad ennast üksteisest, seda kiiremini ja efektiivsemini toimuks ka inimeste integratsioon.

2.KEELE ÕPPEMEETODID

Keele õppemeetodite käsitlemiseks on oluline selgeks teha mõistete erinevus ning saada emakeele, teise keele ja võõrkeele mõistetest aru.

Emakeel on esimene keel, mille inimene lapsepõlves omandab, seejärel lähtudes emakeelest toimub teise keele omandamine. Emakeele kõnelemise kogemus võib positiivselt mõjutada ka teise keele omandamise protsessi. Teise keele omandamine toimub kaks korda kiiremini, laste puhul emakeele omandamine võtab kümme aastat ja täiskasvanu omandab võõrkeelt viie aastaga (Benediktov 1974: 301). Küll aga on Silvi Vare „Kakskeelsus kakskeelse õpetuse kaudu“ (1998: 35) märkinud, et emakeele tase ei pruugi elu lõpuni samale tasemele jääda, võib õpitav keel esimese keele tagaplaanile jätta.

Teine keel on keel, mida omandatakse seda keelt kõnelevates riikides ehk õpitava keele keelekeskkonnas. Erinevalt teisest keelest, omandatakse võõrkeelt õpitavast keelekeskkonnast eemal. Teise keelega puutub keeleõppija kokku enda riigis ning võõrkeeltega teistes riikides vastavas keelekeskkonnas (Vare 1998: 40).

2.1 Võõrkeele mõiste

Võõrkeel on iga keel peale kõneleja emakeele või esimese keele, ning Eesti põhimõtte kohaselt on see iga keel peale eesti keele ja eesti viipekeele. Võõrkeeleks loetakse ka vähemusrahvuse keeli, mida Eesti kodanikud on põliselt emakeelena kasutanud. Eesti riiklike õppekavade järgi on koolides tavaks õppida kohustuslikult vähemalt kahte võõrkeelt. (Haridus- ja teadusministeerium 2018)

2.2 Võõrkeele õppimine

Maie Soll (2000), Õie Vahar (1988) ja Marika Merila (1999) on välja toonud Eestis enam levinud universaalsed seisukohad ja põhimõtted seoses võõrkeele õpetamisega. Need on ei kaota enda aktuaalsust ka vanemate inimeste keeleõppimisel. (Kärtnet jt 2006: 20-22)

1. Õpetaja tunneb hästi õpilast, tema iseärasusi, eeldusi ja vajadusi, samuti on teadlik ka õpiraskustest;
2. Keeleõppe eesmärkide püstitamisel lähtutakse õppija vajadustest ja võimalustest;
3. Otstarbekad õppematerjalid ja -vahendid;
4. Eesmärkide saavutamiseks, õigete meetodite ja tövõtete rakendamine;

5. Õppetegevus peab täitma kolme põhifunktsiooni: arendab suhtlusoskust ja laiendab teadmisi, aitab ennast tundma õppida ja õpetab õppima;
6. Õpetaja on järjekindel ja nõudlik oma taotlusi realiseerides;
7. Õppetegevuse korraldus vastab võõrkeele õpetamise spetsiifikale ja õppija vajadustele;

Selleks, et õppija hakkaks oma keelelisse võimekusse uskuma ja julgeks eesti keeles suhelda, on oluline rõhutada varajases keeleõppes positiivse kogemuse põhimõtteid. (Kärtnet jt 2006: 23)

2.3 Võõrkeele õppemeetodid

Võõrkeelte õppimisel on tähtis silmas pidada õppija vanust, õpistiili, individuaalseid õppemeetodeid ja õppija isikuomadusi. Kingisepp ja Sõrmus (2000) enda raamatus märgivad, et võõrkeele õpetamisel eristatakse traditsioonilisi, humanistlikke ja suhtlusmeetodeid.

Traditsiooniliste meetodite hulka kuulub Grammatika-tõlke meetod, mis soodustab ilukirjanduslikke tekstide mõistmist, lugemist ja tõlkimisoskust. See kujutab endast võõrkeeleliste tekstide tõlkimist emakeelde ja vastupidi, mis aitab õppijal nii grammatikast aru saada kui ka oma sõnavara täiendada. Samuti ollakse arvamusel, et grammatika-tõlke meetodiga on raske sõnu ja väljendeid pähe tuupida, seega peab õppijal olema ka võimalus omandatud sõnu keelepraktikas rakendada ja seostada sõnu ja väljendeid eluliste olukordadega ehk tekitada assotsiatsioone. Vaatamata keskendumisele grammatikale ja pähe õpitud sõnade arvule, puuduva praktika tõttu tunneb keeleõppija ennast ebakindlalt ja kardab vigadega rääkida.

Traditsiooniliste meetodite hulka, mis sobib ka täiskasvanutel, samuti kuulub ka otsene meetod, mille käigus õpitakse keelt imiteeritud keele keskkonnas ning ollakse loomingulised väljendades ennast esialgselt piltide või liigutuste põhjal, kasutades külluses žeste ja aktiivset näomiimikat.

Audiolingvaalse meetodi puhul kasutatakse traditsiooniliste õppematerjalide asemel hoopis helilinte. Küll aga soodustab see meetod sõna-sõnalt kordamist ja sõnade pähe õppimist, kuid mitte iseseisvalt võõrkeelsete lausete moodustamist.

Kognitiivse meetodi puhul on õpetaja ja õppija partnerid ning vahetavad kogemust, et arendada õppija iseseisvat mõtlemist. Erinevalt grammatika-tõlke meetodist tuleb sellisel juhul vältida grammatika ja sõnavara pähe tuupimist. Naom Chomsky (1957) uskus, et võime keelt analüüsida ja mõista on kaassündinud ning võõrkeeli suudab inimene omandada samal viisil nagu emakeelt, ning seda kutsutakse kognitiivseks meetodiks. Kõik käsitletud meetodid sobivad nii laste kui ka täiskasvanute keeleõppeks.

Humanistlikud meetodid põhinevad õppija vajadustele ja emotsionaalsele seisundile. Kingisepp ja Sõrmuse (2000: 21) järgi humanistlike meetodite hulka kuuluvad sugestiivõpe, ühisõppimismeetod ja vaikne meetod.

Sugestiivõppe prioriteediks on õpilaste emotsionaalne heaolu ning vähemoluline on sellisel juhul õpitulemus, samas käesoleva meetodi kaudu saab arendada väljendusosksust, lugemist ja kuulamist.

Erinevalt eelnevalt käsitletud meetoditest on ühisõppimismeetod mõeldud ainult täiskasvanutele, kuna Charles A. Currani uuristöö näitas, et täiskasvanutele tekitab keeleõppimine stressi. Sellisel juhul on õpetaja pigem koordinaator, kes tõlgib öeldut õpitavasse keelde. Ühisõppimismeetod on samuti seotud ka audilingvaalse meetodiga, kus tunni käigus toimub ka lindistamine, mis võimaldab kuulata läbiräägitut iseseisvalt. Sarnaselt otsese meetodiga kasutatakse vaikset meetodit iseseisvaks keeleõppimiseks, mis julgustab õppijat keelt kasutama ka loomuliselt, kasutades kehakeelt ja muid abivahendeid.

Käsitäitmisemeetod sobib eelkõige lastele kuid ka täiskasvanud keeleõppijad saavutavad häid õppetulemiisi käesoleva meetodi kasutamisel. Selle meetodi rajaja James J. Ashe uskus, et on võimalik omandada keelt ka käskude andmisel ja liigutuste kaudu.

Suhtlusmeetodite alla kuuluvad kommunikatiivne ja loomulik keeleõppe meetod. Kõige tulemuslikumaks meetodiks peetakse kommunikatiivset keeleõpet, mis seostab õpitava keele keskkonda päriseluga ning selle taustal õpitakse grammatikat. Kommunikatiivne meetod on kujunenud ühiskondlikku tunnete ja arvamuste väljendamise oskusest ning sobib nii lastele kui ka täiskasvanutele. Igas vanuses keeleõppijale sobib samuti ka loomulik meetod, mille järgi toimub keele omandamine ilma keele analüüsimate ehk alateadlik keele omandamine.

Igal keeleõppe meetodil on oma eelised ja puudused ning võimaluse puudumisel on kõige õigem iseseisvalt keelt õppida, küll aga iseseisva õppimise suurim miinus on õpetaja puudumine. Õpetajal on kindlad õppemeetodid ja keele õppimise strateegiad, ettevalmistatud materjalid ja kindlad kuupäevad. Iseseisval õppimisel peab keeleõppija ise ennast motiveerima ja distsiplineerima, et eesmärgi täita.

Keele õppimisel on The Internet TESL Journal (1997) välja toonud 10 keeleõppe strateegiat:

- Keelt õpitakse eesmärgi saavutamiseks, mitte iseenda jaoks.
- Võõrkeel ei pea häirima.
- Õppimishimu ja motivatsioon.
- Kasutades huvi keele õppimise vastu, teatakse kuidas õppida.
- Kergetele asjadele keskendumine.
- Nimetada kõik esemed omanimega, mitte seletada.
- Osalemine kõikvõimalikes tegevustes, mis aitavad omandatud keelt parandada.
- Häälde teadmises toimub sõnavara täiendamine kiiremini.
- Kasutades õpituid sõnu igapäevaelus, mis aitab keelebarjäärist lahti saada.
- Leidlikkus eesmärkide saavutamisel.

2.3 Teise keele õppimist mõjutavad tegurid

Kuna keeleõppimine on isikupõhine uuriti hea keeleõppija tunnuseid kuid jõuti järeldusele, et ühiste tunnuste määratlemine ei mõttetu, tõenäoliselt tuleb leida keeleõpet mõjutavad tegurid. Diana Larsen-Freemani ja Michael H. Longi järgi (1991) on mitmeid faktoreid:

Vanust vaidlustati mitmete teooriatega. On leitud, et täiskasvanueas on keele omandamine raskem kui lapseas, kui saab veel aktsendivabalt keele ära õppida. Küll aga ollakse arvamusel, et pärast 6. eluaastat enam ei saa aktsenditult omandatavat keelt rääkida, ning usuti, et pärast 12. eluaastat on keele omandamine võimatu. Tänapäeval näeme, et see oli eksitus.

- Keeleline andekus on foneetiline kodeerimisoskus ja vastuvõtlikkus, mis määrab mõned inimesed edukamaks keeleõppijaks.

- Motivatsioon, mis võib olla isikliku eesmärgi saavutamiseks võõrkeele omandamise soov (instrumentaalne motivatsioon) või õpitava keele ja kultuuri positiivne suhtumine ehk integratiivne motivatsioon.
- Positiivne suhtumine õpitava keele kandjatesse soodustab ka keele õppimist ja õppetulemusi.
- Õppija isikupära.
- Kognitiivne mõtlemisviis, mis määrab õppija analüüsivõimet ja lahenduse leidmise oskust.
- Muud tegurid on muuhulgas mälu, soov, huvi, sugu ja intelligentsus.

3.EMPIIRILINE ANALÜÜS

Vastavalt keeleseadusele on Eesti riigikeel eesti keel ja eesti viipekeel, ning iga muu keel peale eesti keele on võõrkeel. Igal eesti kodanikul on õigus nii suulisele kui ka kirjalikule asjaajamisele eesti keeles. Selle all mõeldakse riigiasutusi ja kohaliku omavalitsuse asutusi kuid samuti laieneb see ka riigi enamusosalusega äriühingule, riigi asutatud sihtasutusele ja riigi osalusega mittetulundusühingule, sealhulgas Eesti välisesinduses, kohaliku omavalitsuse asutuses, notari või kohtutäituri büroos jt. Riigiasutus on iga riigi kui halduse kandja asutus ning jagunevad vastavalt nende kuulumisele võimuharude juurde seadusandliku võimu asutusteks. (Riigi Teataja, Keeleseadus: 2016) Eesti Energia Aktsiaselt on Eesti riigile kuuluv rahvusvaheline energiaettevõtte, mis teeb aktiivselt tööd samuti ka välisriikidega (USA, Jordaania, Baltimaad). Eestis sätestatud keeleseaduse 5.peatükis on märgitud, et iga ametnik ja riigiasutuse töötaja peab oskama ja kasutama eesti keelt tasemel, mis on vajalik tööülesannete täitmiseks. Küll aga ei kohaldata neid nõudeid Eestis tähtajalise lepingu alusel töötavatele välisspetsialistidele.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, milline on ENET-i töötajate suhtumine eesti keele õppesse ja selle rakendamisesse tööalaselt kui ka eraelus. Oluline on teada saada, kui motiveeritud on töötajad riigikeele omandamisel. Keele omandamisega seotuid uurimusi varem tehtud ei ole.

3.1 Valim

Uuring viidi läbi elektrooniliseküsitluse vormis, mis oli saadetud kõikidele ENET-i arvutikasutajatele (217 inimest). Vastanuid oli kokku 100 inimest, mis teeb protsentidena väljatoodult 46% sihtrühmast. Sihtrühma määratlemisel, lähtuti töötajate segmentidest (T-lihttöölise, S-spetsialist, J-juht). Lihttöölised on antud sihtrühmast välja jäetud, ametijuhendist tulenevate nõuete alusel ehk ei nõuta töötajatel eesti keele teadmiste taset.

Küsitluse vastustest võib välja tuua, et sajast vastajast on 75 meest ja 25 naist. Kuna ENET on suur ettevõtte, kus teeb koostööd mitu erinevat valdkonda ning ka erinevate ametikohtade töötajate vanused võivad varieeruda 18-74 eluaastat. Keskmise vastajate vanus on 46 aastat. Küsitluse tulemustest võib näha, et vastanud on 38 juhti (J-segment) ja 61 spetsialisti (S-segment), kuid aga pole töötajate diskrimineerimise suhtes sihtrühma määramisel seda

erinevust arvestatud. Küll aga pole üks töötajatest enda segmenti avalikustanud ning jääb tundmatuks.

3.2 Uurimistöö metoodika ja kirjeldus

Uuring on läbi viidud Enefit Energiatootmine AS-i ettevõttes, mille hulka kuulub alates 2017. aastast Auvere külas asuv Õlitehas, Eesti elektriyaam ja Narvas asuv Balti elektriyaam. 05.05.2018 andmetel töötab ENET-is 839 töötajat, nendest arvutikasutajaid on kokku 217. Küsitlus oli läbiviidud aprillis 2018 aastal ning oli mugandatud ENET-i töötajatele läbi Microsoft Forms, mis tegi küsitluses osalemise kordi lihtsamaks. Küsitlus oli mugandatud venekeelt kõnelejate jaoks, kuna antud juhul on nad sihtrühmas, samuti venekeelne küsitlus mõjus positiivselt ka vastanute arvule. EE töötajad on alates 2017. aastast Office 365 programmile üle läinud, mis on ühtlustanud töötajate arvutiga töövõimekust. Küsimustikule vastamine oli vabatahtlik ja anonüümne, ning kõik saadud andmed olid töödeldud automaatselt Microsoft Forms'i programmis. Kuna ENET koosneb kolmest eraldiseisvast ja erineval territooriumil asuvast hoonest, tasub mainida, et saadud andmed analüüsiti ühtse tervikuna ja eraldi analüüsi ei teostatud. Küll aga andmete analüüsil kasutati erinevaid meetodeid. Vastusevariantidega küsimused sobivad arvudes mõõtmiseks ja protsentarvutusteks ning selleks analüüsiti saaduid andmeid kvantitatiivselt. Avatud küsimuste vastuseid on arvuliselt võimatu analüüsida, kuna töötajad väljendasid enda arvamust kommentaaridena.

Uurimistöö ülesanded:

1. Viiakse läbi elektroonilineküsitlus.
2. Tehakse saadud andmete analüüs.
3. Kogutud andmete põhjal tehakse kokkuvõtte.
4. Jõutakse järelduseni.

Elektroonilineküsitlus koosnes 24. küsimusest, millest 16 olid vastusevariantidega küsimused ja ülejäänud 8 avatud küsimused, kus oli palutud enda arvamust väljendada ning mõned ka seda võimalust kasutasid. Avatud küsimuste abil olid saadud vastajate arvamusi ja mõtteid seoses keeleõppega. Mõned vastused

3.3 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

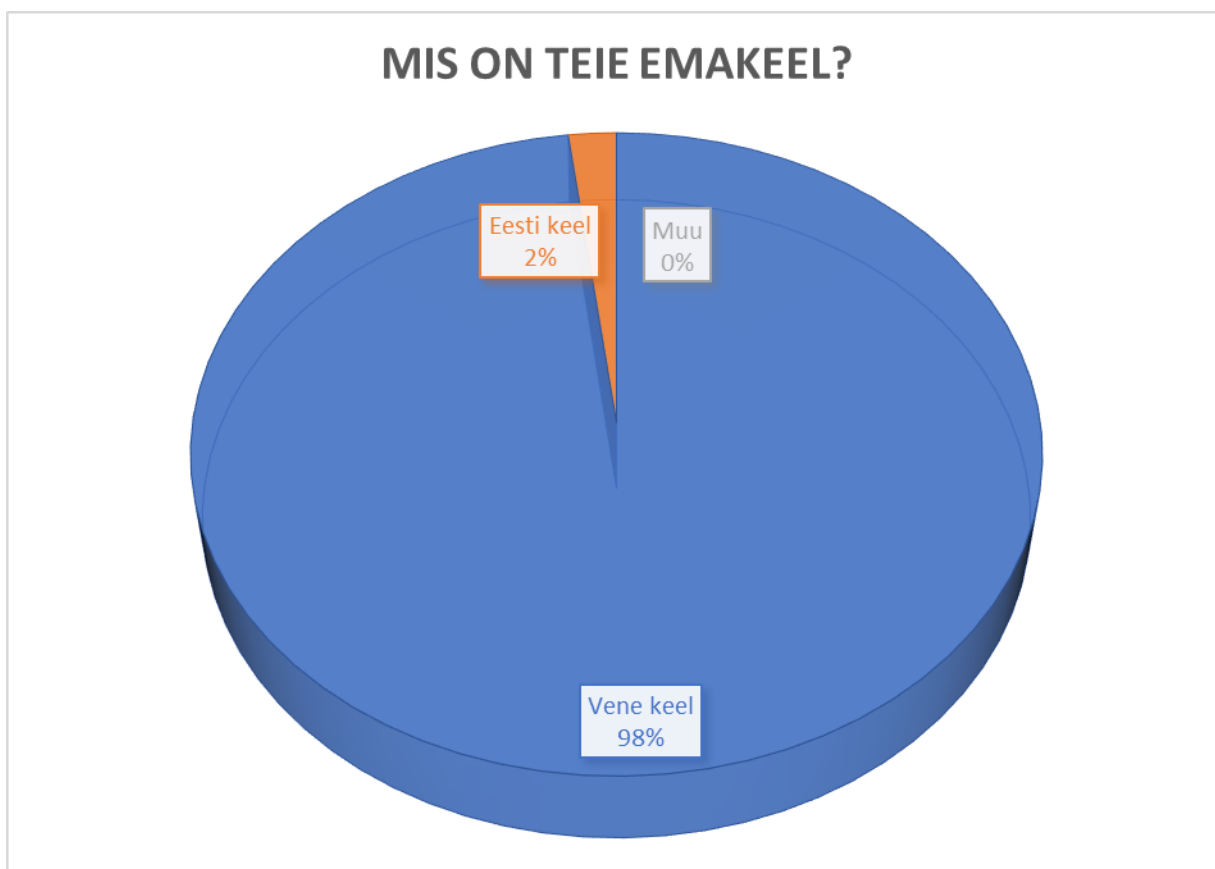
Kuna eesti keel on Eesti riigikeel, on tähtis ühtlustada inimeste eneseväljendamise võimet eesti keeles, ning on oluline ka välja selgitada, milliste probleemidega puutuvad kokku töötajad eesti keele õppimisel venekeelses keskkonnas.

Käesoleva uuringu eesmärgiks on:

1. välja selgitada, milline on töötajate suhtumine eesti keele õppesse;
2. täpsustada, mis on töötajate arvates nende keele tase;
3. mis põhjustab eesti keele nappust;
4. välja selgitada keele teadmise vajadus tööalastel tegevustel;
5. uurida töötajate motivatsiooni keele edasiseks arendamiseks või omandamiseks;
6. mis on peamised probleemid, millega puutuvad kokku töötajad keele õppimisel;

3.4 Küsitluse analüüs

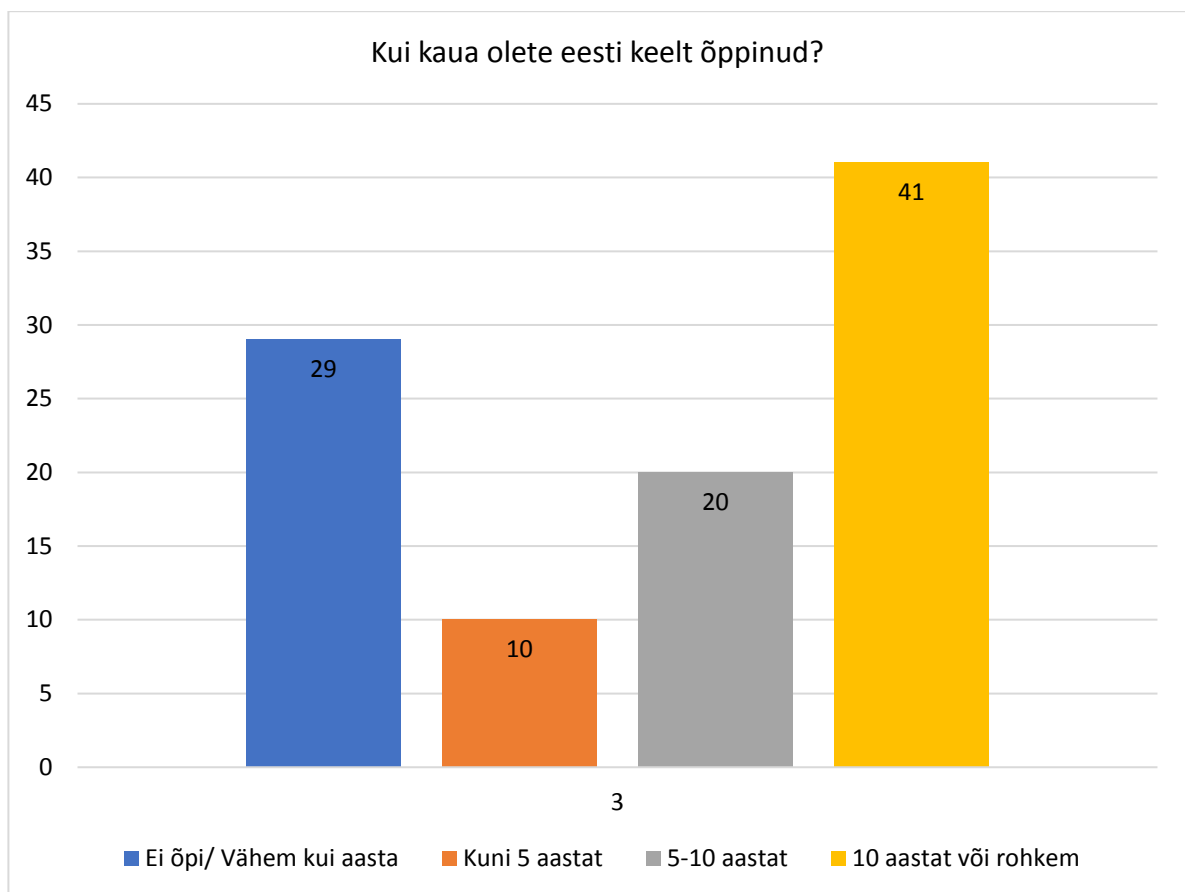
Esialgseks eesmärgiks oli selgeks teha, mis on vastajate emakeel, ning vastavalt läbiviidud küsitlusele võib mainida, et 98% vastanute emakeel on vene keel, 2% eesti keel ning ükski vastaja pole enda emakeeleks märkinud muu riigi keelt (joonis 1).

Joonis 1. *Küsitletud töötajate emakeel.*

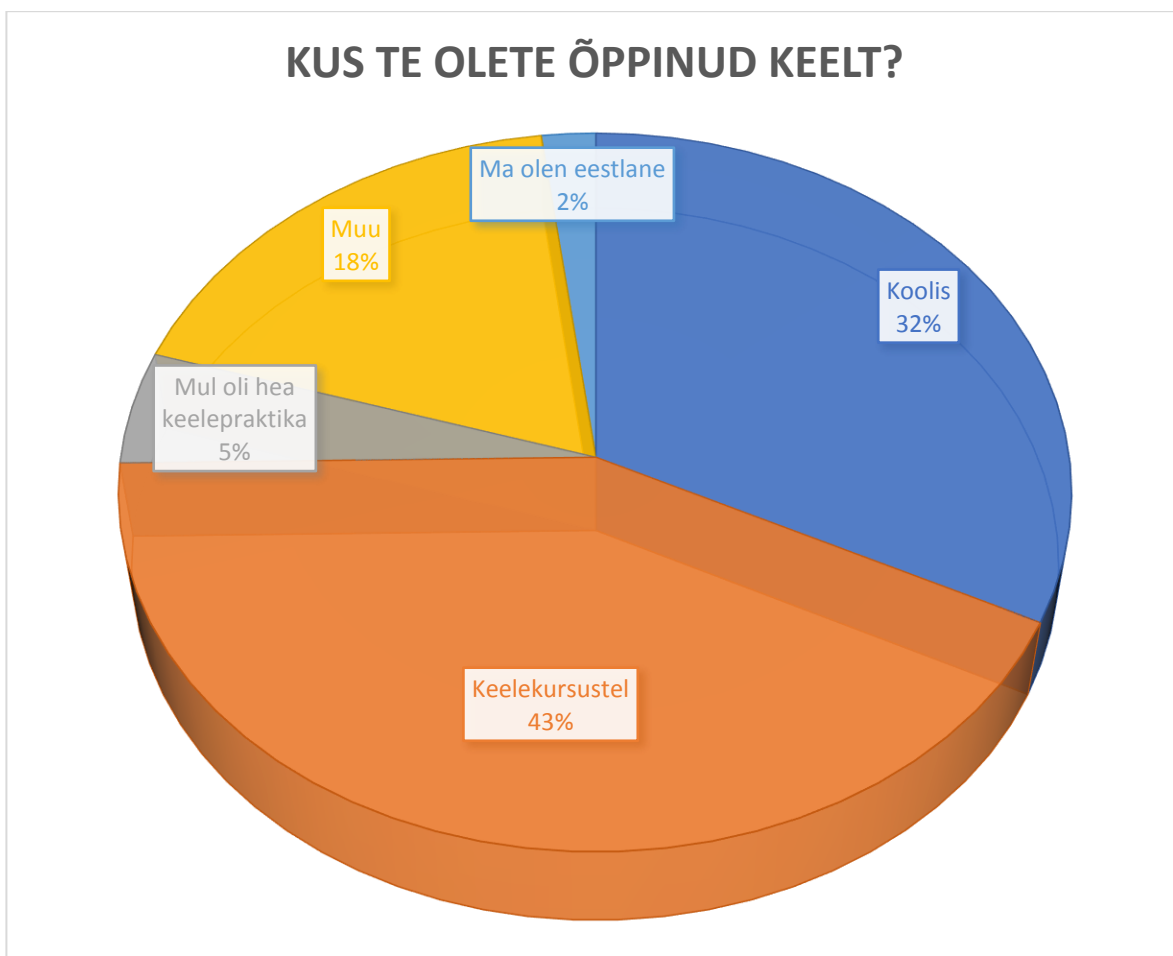
Joonisest 1 on näha, et tegemist on venekeelse keskkonnaga, mis omakorda tõestab Ülle Rannuti teooriat Ida-Virumaa piirkonnast, et eesti keelt kõnelejad on suurel määral Ida-Virumaalt suurtesse linnadesse kolinud.

Vaatamata sellele, et enamusest on töötajad venekeelt kõnelevad, üle 70% vastajatest õpivad eesti keelt või on seda varem õppinud. 41% küsitletud töötajatest on õppinud või parendanud enda eesti keele oskusi üle kümne aasta. Küll aga 29% töötajatest ei õpi keelt üldse või alles alustavad keele omandamist. Joonisel 2 on näha, et kuni viis aastat õppinud eesti keelt on 10 töötajat ja 20 töötajat õpivad eesti keelt kuni 10 aastat. 71 töötajat juba õpib eesti keelt üle aasta, ning on avaldanud enda arvamust eesti keele õppimise vastu, vastates, et neile meeldib keelt õppida (67 inimest).

Joonis 2. *Kui kaua on töötajad eesti keelt õppinud.*

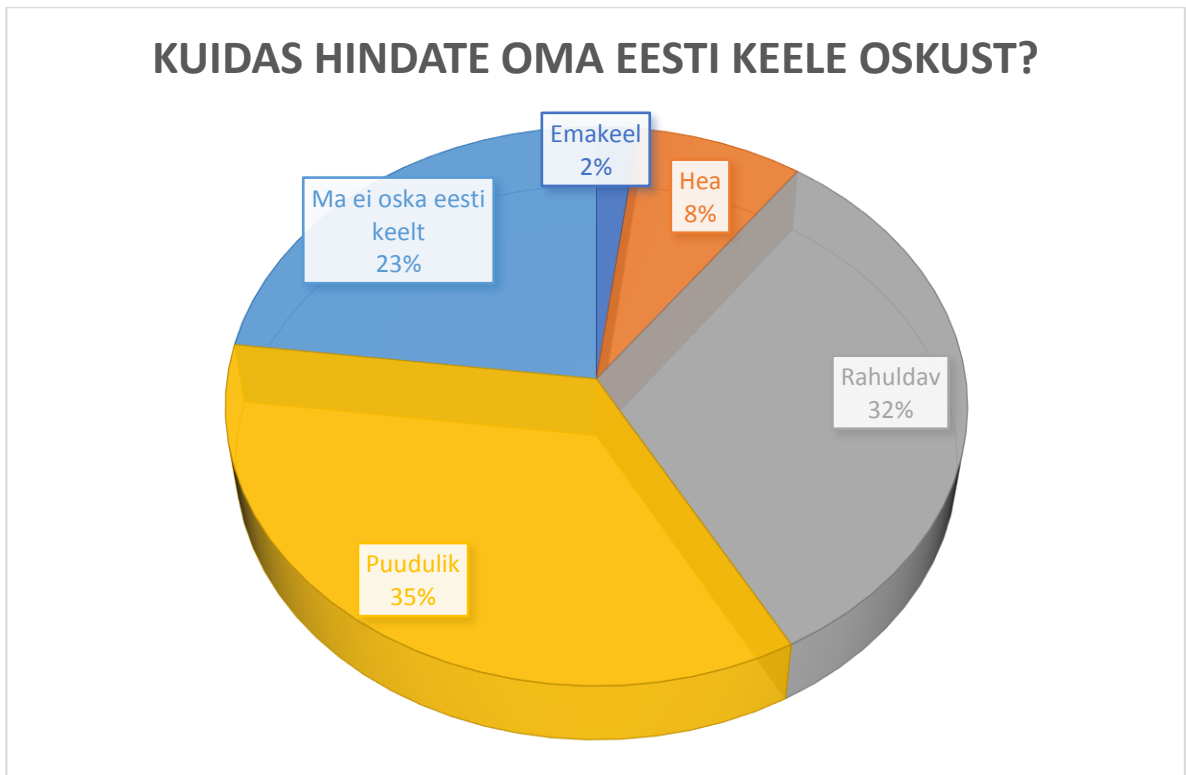
Olenemata sellest, et 71% töötajatest õpivad eesti keelt ei ole ligikaudu pooltel (45%) nendest tasemeeksami sooritanud seega ei oma nad ka kindlat keele taset. 45% töötajates puudub eesti keele tase (A1, A2, B1, B2, C1). Kuna Narva on ikkagi venekeelne keskkond, katsuvad inimesed siiski keelt omandada erineval kujul, mida on näha jooniselt 3. Mõned on õppinud keelt koolis (32%), 43% töötajatest õppisid või jätkuvalt õpivad keelt keelekursustel. Mõnel oli aga hea keelepraktika, mis on seotud eesti keelekeskkonnaga või tööasutusega. 18% töötajatest kasutavad keele õppimiseks teisi võtteid või vahendeid (nt meedia, mis võimaldab sõnavara täiendamist raadio kuulamisel või televiisori vaatamisel eesti keeles, samuti sobib ka uudiste lugemine ajalehtedest).

Joonis 3. Kus on töötajad keelt õppinud.

Kuna inimeste arusaam keele teadmistest on väga erinev ja samuti ka individuaalne, mõni inimene võib enda oskust ülehinnata või alahinnata, tekkis käesoleva küsitluse autoril huvi töötajate enesehindamise vastu. Püstitatud küsimusele „Kuidas hindate oma eesti keele oskust?“, vastasid kõik töötajad, ning jooniselt 4 võib selgelt näha, et suurem enamus vastajatest teab keelt hästi (8%) või rahuldavalt (32%). 35 töötajat hindasid enda keele oskust kui puudulikku ning 23% töötajatest ei oskagi eesti keelt.

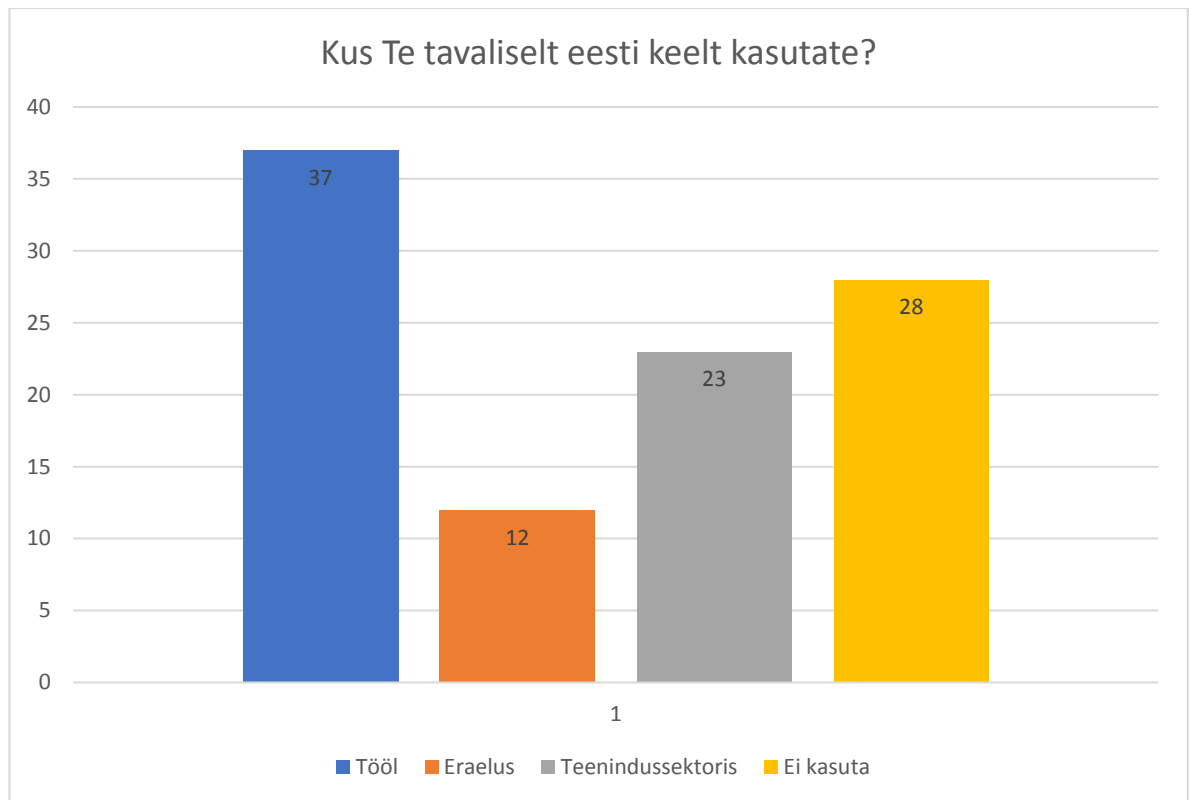
KUIDAS HINDATE OMA EESTI KEELE OSKUST?

Joonis 4. Eesti keele oskuste enesehindamine.

Eelnevalt oli käesolevas töös väidetud, et Ida-Virumaa on venekeelne keskkond, ning eesti keelt õppides on keeruline enda teadmisi proovile panna või harjutada keele oskust eraelus (nt kasutada eesti keelt kodus või naabritega suhtlemisel, poes, pargis). Seega veedavad täiskasvanud suure osa enda elust tööl (ligikaudu 8 tundi päevas argipäeviti), ning õppides eesti keelt, on töö peamine keele praktika koht. Seda võib järeldata joonisel 5, kus saab näha, et suurem enamus töötajaid (37%) kasutavad eesti keelt just tööl. Teine kategooria töötajaid ei kasuta eesti keelt üldse (28%), need võivad olla töötajad, kes ei valda riigikeelt ega oma võimalust kasutada seda tööl. 35% küsitletud töötajatest kasutavad eesti keelt vaid töövälistes tegevustest (eraelus 12% ja teenindussektoris 23%), millest võib järeldata, et eesti keelt nad küll oskavad kuid puudub vajadus selle vastu tööülesannete täitmisel. Sellegipoolest võib julgelt öelda, et 28% töötajatest ei kasuta eesti keelt tööl ning seetõttu võivad ka tähtsast informatsioonist ilma jääda. Enamus ülekonserniliste tegevustega seotud kirj vahetus on eesti keelne ning samuti on eesti keeles ka töötajatega seotud sooduspakkumised, mida EE kontsern pakub. Teadmata eesti keelt võib töötaja ilma jääda nii informatsioonist kui ka töötajatele mõeldud soodustustest ja kampaaniatest. Riigikeelt mitte kasutades eraldab töötaja ennast nii kolleegidest, tööga ja tööväliste tegevustega seotud üritustest nagu spordiklubi, mis pakub EE töötajatele võimalust soodsamalt sporditeenuste või

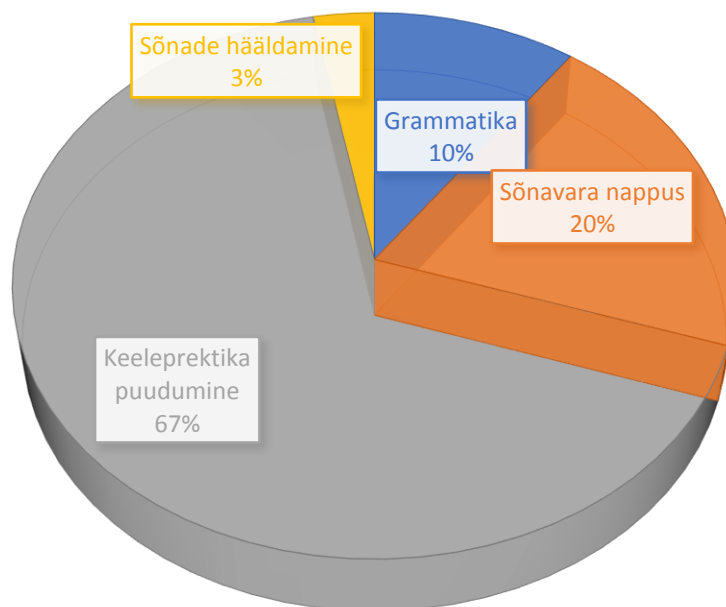
spordiinventari ostmiseks. EE siseveeb on küll mugandatud venekeelt kõnelejatele, kus saab leida tööalast üldinformatsiooni, uudiseid jt ka vene keeles, edastatakse kiiret informatsiooni pigem e-posti vaheldusel, ning see on peamiselt eesti keeles, vahel ka vene keelses tõlkes.

Joonis 5. Keele kasutamine.

Olenemata sellest, et 72% küsitletud töötajatest kasutab eesti keelt nii tööl kui ka töövälistes tegevustest (eraelus või teenindussektoris), märkisid 67% töötajatest, et peamiseks probleemiks riigikeele õppimisel, millega on nad kokku puudunud on siiski keelepraktika puudumine (vt joonist 6). Küll aga keelepraktika puudumisest tulenevad ka ülejäänud probleemid, mis on sõnavara nappus (20%), grammatika (10%) ja sõnade hääldamisega seotud keerukused (3%). Mis omakorda tõestab, et Ida-Virumaal on ebapiisav eestlaste arv, et keelt kasutada ja praktikas ka parendada.

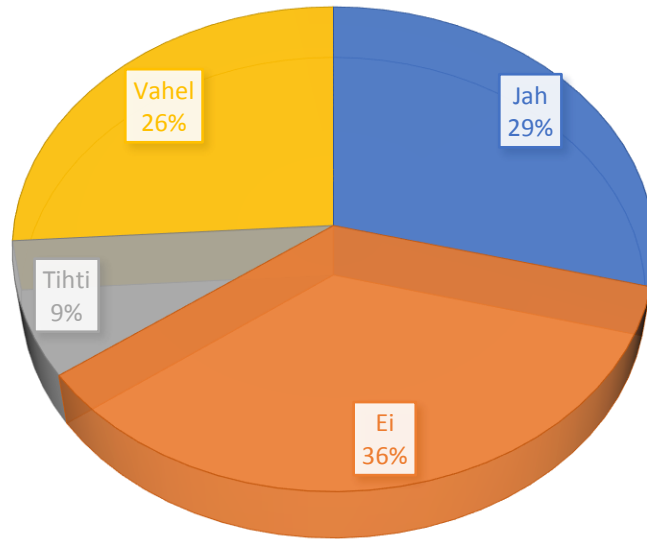
MILLISTE PROBLEEMIDEGA PUUTUSITE KOKKU EESTI KEELE ÕPPIMISE KÄIGUS?

Joonis 6. Probleemid, millega puutuvad töötajad kokku eesti keele õppimisel.

Kuna eelmisest küsimusest võib järeldada, et töötajad on arvamusel, et keele õppimisel puutuvad nad kokku vähemalt nelja peamise probleemiga, tuli uurida, millisel määral mõjutavad keeleraskused eesti keel kõnelevate kolleegide arusaamist. Küsimusele „kas teil esinevad raskused eesti keelt kõnelevate kolleegide arusaamisega?“ (joonis 7) vastas suurem enamus (64%) töötajatest, et keele arusaamisega on neil probleeme (9% esinevad raskused tihti, 26% vahel ja 29% mingil määral). 36% töötajatest kolleegide arusaamisega probleeme ei teki. Võrreldes keeletasemete olemasolu arvu (55%) ei puutu arusaamise probleemiga kokku vaid 36%, võib järeldada, et 19% töötajatest, omavad keelelist algtaset või hoopis on keelt praktikapuudumisel ära unustanud.

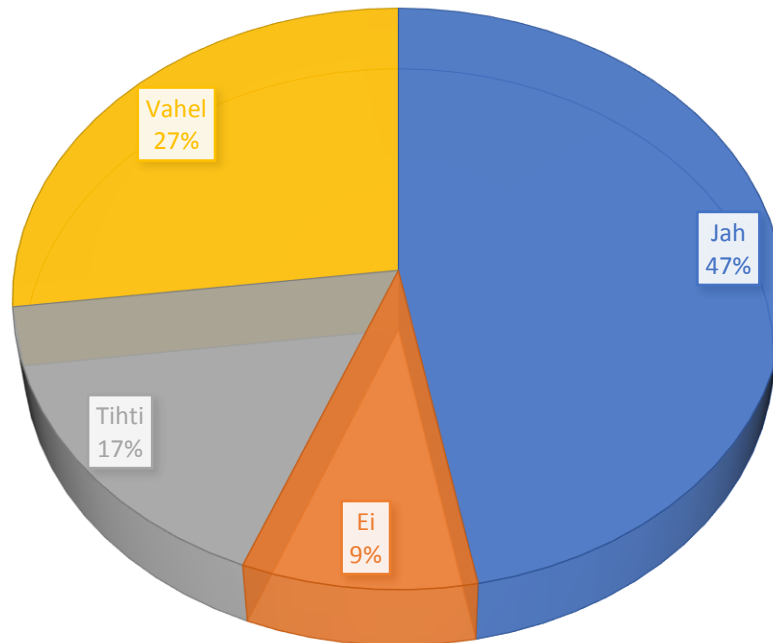
KAS TEIL ESINEVAD RASKUSED EESTI KEELT KÕNELEVATE KOLLEEGIDE ARUSAAMISEGA?

Joonis 7. Eesti keelt kõnelevate kolleegide arusaamise raskuste olemasolu.

Järgmise küsimuse vastustest „kas olete sattunud olukorda, kus oli raskusi ennast eesti keeles väljendada“ või välja lugeda, et keeleline barjäär ei põhine ainult eesti keelt kõnelevate kolleegide arusaamisest kuid samuti ka eneseväljendusoskusest või pigem selle puudumisest. Ehk on 91% töötajatest sattunud tööolukorda, kus ei suutnud nad ennast õigesti väljendada või enda arvamust eesti keeles sõnastada. Märkimisväärne on ka see, et 9% töötajatest, kes ei ole sarnasesse olukorda sattunud, on 2% eesti keelt emakeelena kõnelejad. Eesti keelt võõrkeelena kasutades on siiski 7% töötajatest keeletase piisav, et edukalt tööülesandeid täita ning enda arvamust väljendada. Joonistest 7 ja 8 võib järeldada, et suurem probleem on pigem eneseväljendamine eesti keeles kui kolleegidest arusaamine, seega on infovahetus suuretõenäoliselt ühepoolne. Samuti mängib ka suurt rolli keelepraktika, mis on selles kontekstis ebapiisav sõnavara täiendamiseks või keele parendamiseks.

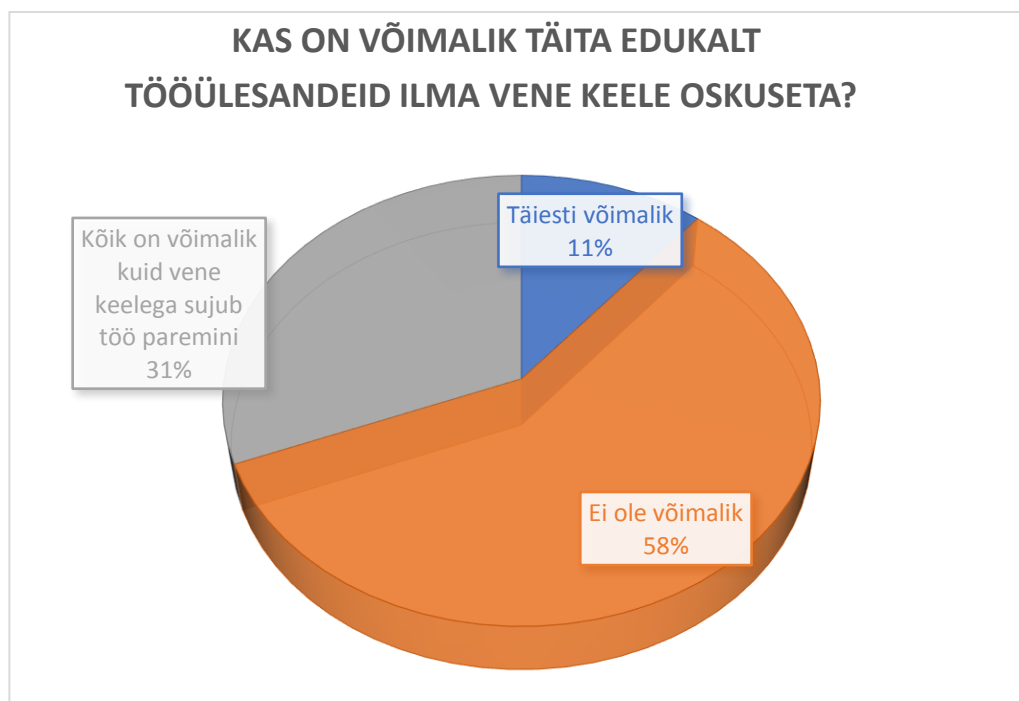
KAS OLETE SATTUNUD OLUKORDA, KUS OLI RASKUS ENNAST EESTI KEELES VÄLJENDADA?

Joonis 8. Eneseväljendamise raskuse olemasolu.

Sellegi poolest on veendunud 61% töötajatest, et edukaks tööülesannete täitmiseks ei vajad eesti keelt, 39% vastanutest väidavad, et tööalaste tegevuste läbiviimiseks esineb neil eesti keele oskuse vajadus. Kuna suurem enamus ENET-i töötajatest on venekeelt kõnelevad uuriti samuti ka võimalust täita tööülesandeid ilma vene keele teadmisetä, ning täpsustada arvamust, kas eestlasel on võimalik enda tööga toime tulla käesolevas ettevõttes. 42 töötajat on arvamusel, et eesti keelest piisab, et ENET-is edukalt tööga hakkama saada, ning nendest 31% märgivad, et vene keel ikkagi lihtsustab tööd ning kahekeelselt sujub töö paremini. Üle poole (58%) küsitlusest on vastumeelt ehk on nad veendunud, et eestlane ei saaks edukalt tööülesandeid täita ilma vene keele oskusetä, millega autor ka täiesti nõus on. Ikkagi on EE multikultuuriline ettevõte, mis teeb koostööd nii eesti siseselt kui ka partneritega välismaal, olenevalt töötaja ametikohast. Kuna antud juhul on tegemist lahkharvamusega võib järeldada, et need 58 töötajat, kes ei ole antud väitega nõus, teevad aktiivset ülekontsernilist kui ka eesti partnerettevõtetega koostööd. Samas ülejäänul töötajal (42%) ei pruugi olla tööülesannete täitmisel vajadust eesti keelekandjatega suhelda ning nende töö seisneb peamiselt ettevõtte

siseselt venekeelsete kolleegidega koostöös, peamiselt Ida-Virumaal ehk venekeelses keskkonnas, kus eestikeelt kõnelevate töötajate arv on väike.

Joonis 9. Võimalus täita tööülesandeid kasutades eesti keelt.

Tulenevalt vastustest küsimusele „Kas Teie eesti keele teadmine on piisav tööülesannete täitmiseks?“ võib välja tuua, et vaid 31 töötajal piisab nende eesti keele oskustest, et edukalt tööülesandeid täita. 69 töötajat on arvamusel, et nende eesti keele tase oleks võinud parem olla ehk tunnevad töötajad oma tööülesannete täitmisel eesti keele teadmise puudust või on sellest tulenevate raskustega kokku puutunud, need võivad olla nii eneseväljendamise kui ka arusaamisega seotud probleemid (võrreldes jooniseid 7 ja 8).

Kuna esitatud küsimuste põhjal võib selgeks teha, töötajate keeleteadmiste olemasolu, tegelikku keeletaset kui ka enesehindamist, raskusi millega tööülesannete täitmisel nad kokku puutuvad, ning riigikeele teadmise vajadust on oluline jõuda selguseni, mis sunnib töötajaid keelt õppima ning kuidas nad suhtuvad keele jätkuvasse õppimisse. Küsimus „Mis sunnib Teid eesti keelt õppima?“ oli avatud, ning andis vastajatele võimaluse enda arvamust kirjalikult väljendada. Vastuseid käesolevale küsimusele võib käsitleda kui töötajate motivatsiooni Eesti riigikeele õppimiseks, kuna positiivset arvamust avaldas veidi üle 81% küsitletust. Ülejäänud töötajad ei vastanud küsimusele, millest võib järeldada, et enamus nendest ei õppigi eesti keelt või õpib keelt vähem kui aasta, mis on ebapiisav isegi A1 taseme

saamiseks (vt joonis 2). Sellisel juhul jaguneb motivatsioon peamiseks kolmeks rühmaks: vajadus tööl (17,2%), enesearendamise soov (48,1%) ja positiivne suhtumine ja austus Eesti riiki ja keelekandjatesse (16%). Esimese rühma vajadus seisneb töötaja praegusest ametikohast tulenevatest vajadustest ehk tööülesannete kvaliteetseks täitmiseks. Teisel rühmal on pigem siseminemotivatsioon ja vajadus ennast arendada, mida võib selgelt näha vastustest. Mõned töötajad õpivad eesti keelt enese arendamiseks „*желание развиваться и общаться*“, teised aga tulevikuvaates püstitatud eesmärkide saavutamiseks „*Расширение возможностей и круга общения*“ või ametikoha muutmiseks „*Перспектива сменить должность*“. On töötajaid, kes õpivad eesti keelt kindla probleemi lahendamiseks, mis võib olla nii ülikooli lõpetamine („*университет, без категории В2 не получить диплом*“) kui ka raskusi keelekandjatega suhtlemisel („*Чувство неловкости, при непонимании*“ ja „*Отсутствие взаимопонимая*“). Paljud motiveeritud keelt õppima on maininud ka tavalist huvi keele vastu ja soovi eestikeele kõnelejatega suhelda ning oma ümbruskonda suurendama („*хочу понимать и общаться на эстонском языке*“, „*возможность общения с другими людьми*“, „*Желание общаться с носителями языка*“). Samuti on mõned töötajad märkinud, et on sunnitud keelt jätkuvalt õppima kindla taseme säilitamiseks („*Друзья и желание не потерять уровень знания эстонский языка*“ või „*Со временем забывается грамматика*“).

Kolmas grupp inimesi on väljendanud enda suhtumist üldiselt Eesti riiki, riigikeelde ja keelekandjatesse. Käesolevas rühmas on töötajad olnud ühte meelt väites, et elades Eestis peab iga inimene eesti keelt oskama („*государственный язык необходимо знать*“, „*Желание знать язык который является государственным и более свободное общение с эстоноязычными коллегами на их родном языке*“, „*Эстонский - гос. язык, если я живу в этом государстве, значит должен знать гос. язык*“). Vastajate hulgas on samuti ka töötaja, kes on ligikaudu 5 aastat Eestis elanud ning on meelt, et elu mugavdamiseks peab ikka iga kodanik eesti keelt oskama („*Проживаю в Эстонии около 5 лет, считаю что знание эстонского языка необходимо для дальнейшего комфортного проживания*“).

Analüüsidest väljatooduid vastuseid võib jõuda järelduseni, et inimesed suhtuvad hästi nii Eesti riiki kui ka keelekandjatesse, kuna soovitakse ikka riigikeeles inimestega suhelda. Samuti on ka üks töötaja välja toonud arusaama, et teades riigikeelt võib elukvaliteet märkimisväärselt paremaks muutuda ning samas aitab eesti keele teadmine end tunda Eesti ühiskonna täiusliku osana („*Стремления повысить качество жизни, лояльность к*

государству и ЕС в целом, желание стать более полноценной ячейкой общества“), küll aga on kahju see, et inimene tunneb end ühiskonnast mõnevõrra eraldatuna.

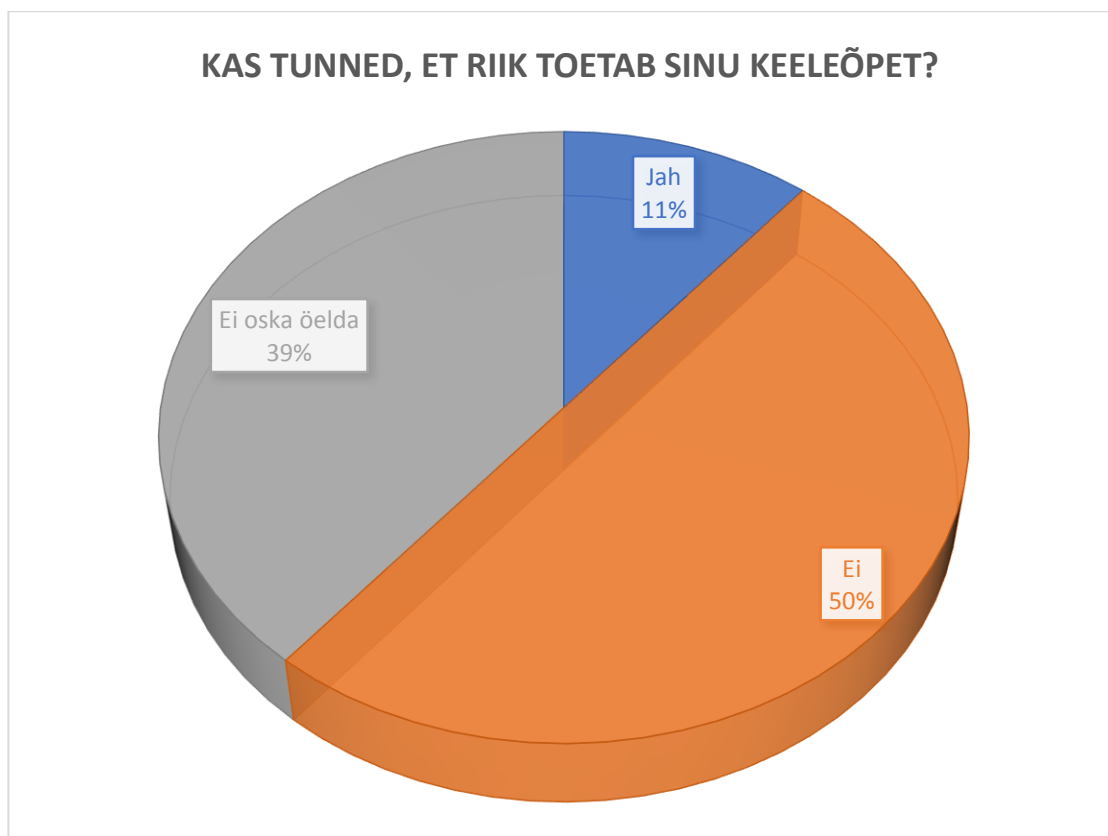
Üks töötaja on väga siiralt enda seisukohta väljendanud, võrreldes eestlasi ja venelasi ning omamoodi kiites eesti keelt kõnelevaid inimesi, kes keelebarjääri murdmiseks õpivad siiski võõrkeelt ehk selles kontekstis vene keelt ning mainides austust Eesti riigi vastu („уважение к стране, в которой живу и амбиции. Почему этонец знает русский, а я что, глупее?“). Olenemata eelnevalt käsitletud avatud küsimuste vastustest, oli küsitluses samuti ka kaks kontrollküsimust töötajate tulevastest plaanidest keelt õppida ning arusaamaks kas töötajad oleksid keelt õppinud kui töökohal seda poleks nõutud. ENET-i töötajad on motiveeritud keelt õppima ka siis kui seda töökohal ei nõuta, kuna jaatavalt on sellele küsimusele vastanud 74% töötajatest. 47% töötajatest on veendunud, et jätkavad eesti keele õppimist ka edaspidi ning 48% vastanutest pole kindlalt otsustanud, kas nad soovivad enda keele oskust parendada või keelt edasi õppida. Head motivatsiooni võib näha 5% näitajast, mis määrab, et kõigest 3% töötajatest ei soovi eesti keele õppimist jätkata, kuna eelnevalt on jõudnud selgusele, et eesti keelt emakeelena kõneleb 2% ehk 2 küsitletud töötajast.

Vaatamata sellele, et peamiseks bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida töötajate suhtumist eesti keele õppesse venekeelses keskkonnas, otsustas töö autor leida ka võimalikud keele õppimist soodustavad mõjurid nii tööandja kui ka riigi vaates. Vastavalt sellele oli küsitlusele lisatud kolm lisaküsimust. Keele õppimist mõjutava küsimuse käsitlemiseks oli esitatud küsimus „Mida võiks teha tööandja keeleõppe protsessi parendamiseks ettevõttes?“, millele vastas 68 töötajat. Poolte vastanute ettepanek oli korraldada individuaalsed või rühmades keelekursused, samuti oli pakutud läbi viia kursused just töökohal ja tööajast, mis tõstaks töötajate motivatsiooni keelt õppida („Мотивировать обучение. Например компенсировать затраты на обучение, в случае успешного окончания курса“). Mõnede töötajate arvamusel võiks keeleõppimine olla kergem meediavaheldusel. Kuna EE-s on olemas siseraadio pakuti enamusi saateid teha eesti keeles kuid esialgselt ka venekeelse tõlkega („Трансляция радио на эстонском языке, желательно с переводом“) Samuti saab kasutada ka e-posti teel saadetuid artikleid eesti keeles ning tõlgitud ka vene keelde, ütleb üks töötaja enda tagasisides: „На радио 4 есть цикл передач "как это по эстонски?" и "Vana Toomas" (возможно появились ещё и другие). Одна хороша - в ней рассказывается грамматические правила, и методы их применения, а во второй

читается короткий рассказ на эстонском языке, а затем он же, но на русском. Как вариант, присылать что-то подобное на почту работника раз в 3-4 дня“.

Märkimisväärseks ettepanekuks ettevõttesiseselt eesti keele oskuse parendamiseks, oli nõupidamiste ja koosolekute läbiviimine eesti keeles, juhul kui eesti keelekandjaid on osaluses rohkem või võrdselt (*„Установить практику организации рабочих совещаний на государственном языке, при условии участия в них достаточного количества носителей языка“*, *„вести делопроизводство и совещания на эстонском языке“*). Sel juhul on töötajatel võimalus saada lisaks keelepraktikat ja õppida uusi sõnu ning täiendada enda eesti keele sõnavara. Samuti on ka eesti keelt kõnelevate töötajate kuulamine mõjuvaks teguriks sõna hääldamises ehk töötajatel tekib võimalus kuulata õiget eesti keele hääldust sõnadele, millega neil võimalikud raskused on. Peale selle on ka välja toodud erinevaid variante nagu lähetuste korraldamine segarühmades, et kolleegid saaksid omavahel nii kogemust kui ka keele teadmisi jagada (*„организовать командировки в эстонскую среду“*, *„Отправлять в командировку-стажировку в эстонские коллективы“*). Küll aga on pakutud ka läbi viia meeskonnatreeningu kujul koolitusi, et keelebarjäärist üle saada, kuna tundub, et töötajad tunnevad ebamugavust eesti keelt rääkides, kuid samas võib tegemist olla ka töötajate häbelikkusega (*„Я думаю, что нам надо помочь переступить "порог молчания" и лучше это сделать в какой-то неофициальной и игровой форме“*). Mõned on aga välja toonud keelekohvikut kui võimalikku eesti keele parendamise meetodit (*„Выпустить удобный разговорник на различные темы, связанные с работой. Хотя бы раз в месяц устраивать занятия по активизации знаний языка и возможности на нем поговорить“*, *„языковые кафе“*).

Kuna EE on riiklik ettevõtte tundus mõistlik ka täpsustada, kas töötajat tunnevad, et riik toetaks nende eesti keele õppimist või tundub, et on nad hoopis unustatud ning peavad ise hakkama saama. Pooled töötajad on kindlalt väitnud, et riigi toetust nad ei tunne, mida saab näha jooniselt 10. 39% töötajatest ei osanud püstitatud küsimusele vastata ning kõigest 11 töötajat tegelikult tunnevad riigipoolset toetust.

Joonis 10. Riigi toetus keele õppimisel.

Vastavalt sellele oli töötajatelt küsitud arvamust „Mida võiks teha riik, et eesti keele õppimise motivatsiooni/soovi tõsta?“ Analüüsisid tagasisidet võib kindlasti esile tuua eelnevalt ettevõtte poolt oodatuid tegevusi nagu tasuta keelekursuste korraldamine või keelekohvikud, küll aga on korduvalt mainitud stipendiume riigikeele õppimisel või eduka tasemeeksami sooritamisel keelekursuste kulud hüvitamist.

Üle kümne protsendi vastanutest pakkus ühtlustada eesti ja vene keelt ning muuta Eesti kahe riigikeelega maaks („Ввести русский язык вторым государственным“). Ligikaudu 10 inimest on maininud, et keele omandamisega tuleb alustada lasteaiast mängulises vormis, seejärel koolis jne ehk ei näe nad antud juhul enda keeleoskuste toetamiseks vajadust („Ненавязчиво, в игровой форме начать изучать эстонский язык в детском саду и качественно продолжить в школе“).

Vaatamata sellele, et töötajad katsusid leida lahendust keele õppimisel, võib välja tuua ka väga emotsionaalseid vastuseid. Märkimisväärne on ka see, et riigi toetusega seotud küsimus sai maksimaalselt põhjaliku tagasiside, millest võib ka vastajate pahameelt välja lugeda. Mõned vastanud töötajad tunnevad end Ida-Virumaal hüljatud või on nad hoopis meelt, et

nendesse suhtutakse negatiivselt (*„Прекратить видеть угрозу в русскоговорящих жителях Эстонии, и дать гражданство всем непрерывно проживающим в Эстонии“* ja *„признать русских своими полноценными гражданами, и не считать их гражданами второго сорта. Проводить больше государственных мероприятий в Ида-Вирумаа, не создавать барьеры на рынке труда. Смешивать эстонские и русские рабочие коллективы“*). Sellest võib järeldada ,et mõned inimesed tunnevad keelelist diskrimineerimist.

Üks töötaja vastas, et Eesti riik teeb piisavalt, et motiveerida inimesi riigikeelt õppima (*„Оно и так немало делает для этого“*). Kokkuvõtteks viimasele kolmele küsimusele võib öelda, et inimeste arvamused on absoluutselt individuaalsed ning põhinevad pigem nende eelnevale kogemusele, mis võib olla nii positiivne kui ka negatiivne. Töö autor võib järeldada vaid seda, et töötajad siiski ootavad riigitoetust kas rahalist või siis pigem hoopis arendavat (nt keelekursused, keelekohvikus, eesti keelne meedia Ida-Virumaal).

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, mis on Enefit Energiatootmine AS-i töötajate suhtumine eesti keele õppesse venekeelses keskkonnas. Samuti ka täpsustada peamised murekohad ja probleemid keele omandamisel ja selle kasutamisel tööalastes tegevustes.

Töö teoreetilises osas on käsitletud keelekeskkonna mõiste ja olemasolevad keelekeskkonnad maailmas, Kanada ja Taani näitel. Samuti anti ülevaade keelekeskkondadest Eesti näitel ning pöörati tähelepanu keelekeskkonna mõjule ja muukeelsete inimeste keeleõppele selles keelekeskkonnas. Eraldi keskenduti võõrkeele mõistele, selle õppimist soodustavate meetoditele ja võõrkeele õppimist mõjutavate teguritele.

Uuringus selgus, et ENET-i töötajad on motiveeritud eesti keelt õppima ning keeleteadmisi töösse rakendama. Samuti on selgitatud, et küsitletud sihtrühma suhtumine Eesti riiki, riigikeelde ja keelekandjatesse on enamusest positiivne, mis soodustab ka töötajate õppetulemusi. 43% töötajatest omandasid eesti keelt keelekursustel ning 32% töötajates märkisid, et peamised keeleteadmised on saadud koolis. Uuring tõi välja, et 67% töötajatest tunnevad keelepraktika puudust, mis ka nende arvates nende keele taset kõvasti mõjutab. Töötajad kasutavad eesti keelt peamiselt tööil või ei kasuta üldse. 55% küsitletud töötajatel on eestikeele tasemeeksam edukalt sooritatud.

Uuringu tulemused näitavad, et töötajatel esinevad raskused eesti keelt kõnelevate kolleegidega suhtlemisel, kuid suurem osa töötajatest mainisid, et peamine probleem on eneseväljenduses kuid ka on tekkinud olukordi, kus töötajatel oli raskusi kolleegide arusaamisega. Küll aga näitasid tulemused, et inimesed (74%) on motiveeritud riigikeelt õppima ka sel juhul kui keeleteadmist tööülesannete täitmiseks poleks nõutud.

Töötajate tagasisidest on jõutud järeldusele, et üle 80% töötajatel on soov keelt õppida, kas tööülesannete täitmiseks, enesearendamiseks või Eesti ja keelekandjate austuse põhjusel. Kuid aga võib välja tuua ka arvamust, edukaks tööülesannete täitmiseks mitte omades vene keele oskust, mis näitas, et 58% töötajate arvamusel on ENET-is edukaks tööülesannete täitmiseks kindlasti vajalik ka vene keel, küll aga 11% vastatust on vastumeelt ning on veendunud, et ka eesti keelest piisab.

Kuna töötajate motivatsioon keelt õppida on üpris kõrge, oli küsitlusse lisatud kolm lisaküsimust, millest selgus, et töötajad tahavad näha ka ettevõtte poolt osutatuid keele parendamise meetodeid, mida tagasisides märgiti kõige enam kui keelekursustel tasuta osalemist. Samuti ei tunne pooled töötajad riigitoetust riigikeele õppimisel või selle motiveerimisel. Töötajad on samuti toonud välja erinevaid arvamusi, kuidas võiks riik neid selles aidata. Kõige enam on välja toodud tasuta keelekursuseid ja meediavaheldusel keele õppimist (nt eesti keelne raadio, iseseisvaks õppimiseks keele e-kursused). Küll aga näitas antud küsimuse tagasiside ka töötajate pahameelt ehk mõnele tundub ,et Ida-Virumaa on hüljatud ja venekeelt kõnelejad siinkandis keeleliselt diskrimineeritud.

Vastavalt saadud tulemustele võib välja tuua mitmeid positiivseid külgi ehk on töötajad maksimaalselt motiveeritud riigikeelt õppima, mis annab lootuse, et aja möödudes õpivad enamus venekeelt kõnelevaid inimesi ka eesti keelt vähemalt suhtlustasemel.

SUMMARY

The Purpose of the bachelor thesis was to clarify the attitude of employees of Enefit Energiatootmine AS towards Estonian language learning in Russian speaking environment. Furthermore, it was to specify main difficulties that employees are facing during the language learning process and problems using the language for work.

The theoretical part of the thesis address the concept of language environment and comparison of existing language environment, such as in Canada and Denmark. There were also given examples of Estonian language environment which were focused on influences of language learning in foreign language environment. Additionally, the attention was paid towards foreign language concept and methods which are used to encourage people to learn language and improve their skills.

Factors that can affect foreign language learning in positive or negative way.

According to research, mostly all of ENET employees are motivated to learn a language and use their language knowledge in their every day work. From the feedback of the personnel we can see that questioned employees' attitude towards Estonian country, language and native speakers are mostly positive, which also influences language learning results. According to investigation, 43% of employees have learned Estonian language while attending language learning classes and 32% of them mentioned that main language knowledge they own, they have learned in their youth while studying in school. Research had showed that 67% of them feel that they lack language practice, which in their opinion influences their language skills.

Employees are using the Estonian language mostly at work or dont use it at all, even in their private lives. There is also 55% of people who have passed Estonian language exam on a basic level.

The research has showed that the main problem lies in communication with Estonian speaking colleagues, but most of the time the core isnt about understanding but explaining themselves using a foreign language. Some of them have mentioned that they have faced a situation where they had problems with understanding the information that was given by the native language speaking colleagues. Regardless of this, 74% of responders said that they would still continue learning Estonian language even if the knowledge of the language

wouldn't be required in every day work, which shows very good inner motivation that is not based on employer's demand.

From the feedback, we can conclude that 80% of targeted group wishes to learn language, either for completing the tasks at work, self education, or to pay the respect towards the country and native speakers. Workers were also asked if there is any opportunity to be successful in this company if they speak only Russian language; it is for the reason that the population of Ida-Virumaa mostly speaks Russian language. 58% said that without Russian language it is difficult or impossible to be successful at work, but on the other hand, 11% said that knowing Estonian language is enough to complete the tasks at work.

Since the motivation and wish of learning native language is high, there has been additional three questions added to the questionnaire. The responses to those questions showed that employees are expecting additional help from the employer and government, such as free language learning classes or other methods which could help them in developing their language knowledge. Half of those employees that have answered the questions, mentioned that they do not feel that they receive enough help from the government in learning or motivation. In the open question workers gave opinions on improving the governmental support in learning process. The mostly mentioned points are free of charge language learning classes and methods of learning foreign language in media alternation (for example Estonian language radio at work in every room, internet based language courses for independent learning). Some of the workers showed their resentment for feeling abandoned in living in their hometown as there is still some language discrimination present.

According to collected feedback, we can definitely see high level of motivation to learn the native language, which gives us hope that in time more Russian speaking people, living in Estonia, will learn native language at least on -a communication level.

KIRJANDUS

Aleksandridi, Liivi; Aru, Irina; Huakka, Elviira; Härm, Ingrid, Joandi, Inguna, Kaljuste, Margit, Luniova, Natalja; Maiberg, Lea, Peedo, Ülo; Raun, Margarita; Rikker, Maibi 2006. Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täienduskoolituseks. Tartu: Kirjastus Atlex.

Benediktov= Бенедиктов, Б. А. Психология овладения иностранным языком. Минск, 1942.

Hangi, I (2016). Keelekasutus Eesti mitmekeelses töökeskkonnas. Bakalaureusetöö.

Kingisepp, Leelo; Sõrmus, Elle 2000. Ülevaade võõrkeeleõppe meetoditest. Tallinn: TEA Kirjastus.

Kilk, J (2018). Muukeelse keeleõppe eesti õppekeelelega rühmas. Bakalaureusetöö. Ormak,

E (2017). Õpilaste suhtumine matemaatika õppimisse enne ja pärast õppimist toetava hindamise rakendamist kahe põhikooli näitel. Magistritöö.

Rannut, Ü 2005. Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Rannut, Mart; Rannut, Ülle; Verschi, Anna 2011. Keel, võim ja ühiskond: sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik. Tallinn: Tallinna Ülikool, haridusuuringute keskus.

Sau-Ek, Kristiina; Loogma, Krista; Vainu, Vaike 2011. Hilise keelekümbelus mõju: uuringute tulemuste aruanne. Tallinn: Tallinna Ülikool, haridusuuringute keskus.

Toome, V (2015). Vanus võõrkeele õppimist mõjutav faktorina. Bakalaureusetöö.

Vare, Silvi 1998. Kakskeelsus kakskeelse õpetuse kaudu. — Mitmekultuuriline Eesti: väljakutse haridusele. Toim M. Lauristin; S. Vare; T. Pedastsaar; M. Pavelson. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 33-68.

<http://haridusinfo.innove.ee/UserFiles/Muu%20kodukeelega/Keele%C3%B5pe%20-%20mida%20silmas%20pidada.pdf> (ei oska)

<https://juhendaja.ee/keeleoppe-meetodid-0414samm0/> (ei oska)

KASUTATUD ALLIKAD

Doug McGlothlin, J 1997. A Child's First Steps in Language Learning. Available at <http://iteslj.org/Articles/McGlothlin-ChildLearn.html>, accessed 28.04.2018.

Võõrkeelte õpe Eestis 2018. Haridus- ja teadusministeerium.

<https://www.hm.ee/et/tegevused/keeled/voorkeelte-ope-eestis> (viimati vaadatud 28.04.2018)

LISA

LISA. Intervjuu küsimustik

1. Укажите год Вашего рождения?
2. Укажите Ваш пол
3. Какой язык Вы считаете своим родным языком?
4. Укажите свой сегмент (на работе)
5. Как давно Вы изучаете эстонский язык (сколько лет) ?
6. Нравится ли Вам изучать эстонский язык ?
7. Обладаете ли Вы какой либо категорией (сертификат) эстонского языка, какой
8. Как Вы сами оцениваете уровень своих знаний эстонского языка ?
9. Где Вы получили свои основные знания эстонского языка?
10. Где в основном Вы применяете свои знания эстонского языка ?
11. Приходится ли Вам использовать эстонский язык вне рабочее время?
12. Какие основные сложность возникают при усвоении эстонского языка?
13. Бывают ли у Вас на работе случаи недопонимания эстоноговорящих коллег?
14. Бывали ли у Вас ситуации в которых Вы не смогли себя выразить на эстонском языке?
15. Приходится ли Вам неизбежно сталкиваться с потребностью знания эстонского языка при выполнении своих служебных обязанностей?
16. Возможно ли успешно выполнять Вашу работу не имея знания русского языка?
17. Хватает ли Вам Ваших знаний для выполнения своих служебных обязанностей, или есть необходимость в их улучшении для выполнения своих служебных обязанностей на лучшем уровне ?
18. Что заставляет Вас учить эстонский язык?
19. Будете ли Вы изучать эстонский язык в дальнейшем ?
20. Продолжили бы Вы изучение эстонского языка, если бы Ваша работы не требовала его знания?
21. Каким образом, по Вашему мнению, можно было бы улучшить процесс изучения эстонского языка на ENET AS?
22. Есть ли у Вас чувство поддержки государства при изучении эстонского языка?

23. Что, по Вашему мнению, следует сделать государству для того чтобы повысить интерес к изучению эстонского языка?
24. Возможно ли успешно выполнять Вашу работу не имея знания русского языка?